
névsorolvasás

BRASNYÓ ISTVÁN

KRSTO, A PÉK

— Minden gyerek nagyon hasonlít
egymásra,
s ha benézek a rendetlen
konyhába, azt gondolom,
a gyerekek egyike-másika
talán épp itt, talán épp most
készül.
Rettenetes dolog az,
hogy én csak a kenyérhez
érték,
és tudom, bármennyit is sütök, kevés
ahhoz, hogy az egész világnak
kenyere legyen.

ANTAL, A GYEPMESTER

— Rossz nézni, hogy mindezt
a kútba hányják.
Nem igaz, hogy ne volna
más megoldás,
hisz olykor-olykor magam is kedvet
kapok, hogy szeljek belőle.
De aztán mégsem, mert mit
szólnának, akik látnák,
mit szólnának azok itt, akik
iszonyodnak a dögtől.
Lányaim vannak, akiket
férjhez kell adnom, s nem
engedhetem meg, hogy ujjal
mutogassanak rám:
ő az, aki dögből evett.

MILADEN

— Alighanem nincs más dolgom,
mint hogy rendben tartsam az istállót
a vidéki tisztviselők
lovai után.

Csak azt nem tudom, mi lesz,
ha autót kezdenek hajtani,
mint minden rendes ember —
szerencse, hogy nincs út, amin
elhajtsák, csak a sár meg a lovak.
De én gondosan összegyűjtöm
utánuk az üres dobozokat,
az üres üvegeket, meg mindent,
ami kiürült,
hogy biztosítsam magamat
öregségemre:
amikor vállalni fogom a csikkszedést is,
vállalni fogok mindent
a puszta életemért.

AZ ÖREG KORCSIK

— Hiába, ha a lányom
nem akar több dohányt venni a pipámba,
igy hát kukoricaszár lehántott belsejét
szívom,
amit előbb alaposan megpaprikáztam.
De az idő tájt, amikor még bátor voltam,
én voltam az, akiről az újságok is megírták
— a Reggeli Újság meg a Napló —,
hogy gyávákat ijesztettem halálra,
akik ott gyalázkodtak a temetőben.
Hát várunk itt még egy kis időt,
s mert végül mindenki elgyávul,
a napon is fázom már a haláltól,
mely előbb-utóbb úgyis elérkezik.

BALASA, TAKARMÁNYOS A LOVAKNÁL

— Ha én egyszer szakadásig dolgozok,
és nem győzöm nézni az órámot,
hogy mikor lesz este;
akkor meg látom, nem elég nekik arra,
amit keresek, hogy a szájukat betömjem —
nem állhatom meg, hogy el ne verjem
az asszonyt.
De odavágnék én mindenkinek, ha mutatkozna,
mert reggel ötkor én már fenn ülök a szénáskocsin,
elcsámborognom nem lehet egy napra sem,
akkor feladnák az állásomat.
Legtöbbet ami ér rajtam, az a zsebóráim,
legjobban amit szeretek, az a szijutorom,
de valahol eltoltuk az igazodást:
búrger-csizmában jár, aki többet ér,
és már azt sem tudja, hány ágú a vasvilla.

DANI BÁTYÁNK

— Ne járjon annyit a szád, öcsém,
elhiheled, hogy én a legjobban tudom,
van-e szavazati jogod, vagy nincs.
Most ne tegyél úgy,
mintha nem én húztam volna
a lakodalmadban,
és nem tudnám, hogy te 45-ben
a fekete urnába dobtad a golyót,
hogy csak úgy visszhangzott, s mindenki
felkapta rá a fejét.
Ha menni akarsz, hát eredj,
de ne felejtsd el, öcsém,
hogy a legtöbb dolognak itt én vagyok
a megmondhatója:
megfordultam én sokfelé, és láttam
sokakat
különbül rimázkodni, mint most téged itt.

SZEGI SÓGOR

— Majd meglátnám, ha harmadszor
bontanák a tanyát a fejed felül,
mert hol ennek, hol annak kerülsz
az útjába:
hol a szövetkezet, hol a komasszáció —
ki bírhatná cérnával
a rengeteg romboló ellenében?
Te mindent megpróbálsz újból felépíteni,
kétszer csinálod újra ugyanazt,
de az egészből csak a faliszekrény marad,
melyen írja 1867, hogy mikor épült fel
az első változat.
Nincs más, mint hogy a városba szörközz,
engedély nélkül építs házat, azt az újat,
mert a régi helyén már tetemes dombot tesz ki
a sok bedőlt fal;
aztán fogod a metszőollót, a kaszát,
azon kapod magad: te vagy a legolcsóbb
munkaerő,
a paloták előtt egyenesre nyesed a sövényt,
és mire gondolhatsz közben?
Arra, hogy majd talán a gyerekek.

ZÉLITY, A BAKTER

— Ha láttál elkeseredett embert,
az mindenre képes, ha a kocsmában beszripákol,
alágyújt a kazlaknak, csóvát vet a lovak közé,
amit különben nem tenne meg,
csak részegen —
hát ezért záratnék én be minden kocsmát.
Ezért vigyázok én éjszakánként a rendre,

fegyvertelenül, hogy az embereket megóvjam
a bajtól, az államot megmentsem a kártól;
fehérre hántott hosszú bottal
csoszogok el az irodák ablakai előtt,
kutyát nem tartok, krákokok magamban,
áldás-békesség.

CSERNIK SZOMSZÉD

— Könnyebb végén kapni a dolgot,
ez igen,
értettem is valaha —
de meglátnám én azt, aki negyven évet
kihúz négy és fél holdon,
évnegyedről évnegyedre adót fizet,
mert, lehet, azt gondolják róla,
felveti a pénz.
Ezért mondom, legjobb
a könnyebb végét fogni —
de támasz nélkül mihez kezdhettek?
Húsz éve, hogy meghalt a fiam,
rengeteg dolog rá emlékeztet itt;
legényember volt: szemüveges,
rövidlátó gyerek.

GAVRO, A KOCSIS

— Ha egyszer a világ úgy találja jónak,
hogy téged felültessen a bakra,
mérget vehetsz rá, hogy talál egy másikat is,
aki mögötted ül
a párnázott hátsó ülésen.
A furcsa az volna, ha egy napon
cserélnél vele, s azontúl
te bámulnád az ő tarkóját,
és nem a lovaknak, hanem egyenest neki
mondanád el a véleményedet.
Aztán meg úgy van, hogy egy reggel
összejössz vele az istállóajtóban,
és mint azelőtt, megkérdezed tőle: hova? —
mire megmondja, hova, majd fogja
a szerszámot, befog, elindul valakivel, hajtja a lovidat,
és azontúl már ő a kocsis, tehelyetted;
ő igaz, lecsúszott, ám a helyében mégis
te ütötted meg magadat, akár a mesében.

PÉTER, AZ ELNÖK

— Az iskolát Újvidéken végeztem,
aztán az egésznek pontot tett a végére a háború,
hogy elmúlt,
én lettem az elnök a faluban
és kétnaponként beszédeket kellett tartanom.
A többiekből nem tudom, mi lett,

egyikről-másikról hallom néhanap,
hogy komoly ember,
felelős állásban ül, de mit ér az nekem,
ha az elnökségből idővel kikoptam:
lehet, hogy a beszédekben volt a hiba,
hogy túlon túl ragaszkodtam a betűhöz,
az emberekhez való viszonyom volt merev —
ez az, amin el-eltűnődöm olykor,
míg a többiek a sor végén cigarettára gyűjtanak
első kapáláskor, nyárelőn.

TÖRŐCSIK MESTER

— A katonáéknál kaptam én a gégemérgezést,
a széngázmotorok mellett.
Nem sokat teketóriáztak —
kivagdostak belőlem minden elromlott
darabot, s a helyére nem tettek semmit,
csak egy nyílás maradt a nyakamon,
hogy biztosítsa a szabad légzést.
Azóta nem ejtettem ki hangos szót,
úgy élek tátogva, mint a hal a szárazon;
munkát itt a világ végén kaptam,
inasokkal bajlódom, akik különben sem
értenének a szóból,
csak ha nyakon legyinted őket —,
de talán jobb is így,
ha nem kever bajba a szád.

RÉZI, A NÉMET ASSZONY

— Mondtam nekik, hagyják az egészséget
a csudába —,
de meg voltak veszve, azt gondolták,
megnyerik azt az átkozott háborút,
pedig előbb nyerhettek volna
főnyereményt a sorsjegyen.
Az ember előbb fiatal, aztán megöregszik;
amikor rájön, hogy öregszik,
nagyobb szükségét érzi annak,
amire fiatalon szüksége volt —
így csatangolok délutánonként a szűk
dűlőutakon, valójában
görbe úton járok, várom, hogy valaki
bejöjjön velem a kazlak közé,
vagy megtépázzon a kukoricásban.

SALGÓ, A JÁRÓKELO

— Kevés a munka, jár-ke az ember,
egy hónap alatt többfelé megfordul,
mint más egy életen át.
Tegnap a becsei vásárban közvetítettem,
a pénzt a kalap alá rakom,

holnap éjjel a birtok hereföldjén
rakodok szénából, viszem Feketicsre,
már megbeszéltük, jó árat kapok.
Az ember, ha végigmegy az utcán,
senkinek fogalma sincs róla, mily
nehezen él;
a kocsmában a vén korhelyek
politikáról beszélnek, és fogalmuk sincs,
mi a politika —
én tudom.

TAMÁS, A GAZDAEMBER

— Hogy én voltam a legkisebb gyerek otthon,
semmire sem volt gondom ezen a világon,
a többiek gondokkal gyürköztek,
én esténként a szomszédba jártam,
és aztán elvettem a lányukat.
De megemlegetem én a kerítés tövét,
ahol hemperegni kezdtem vele,
mert elmúlt huszonöt év, és semmi az egészből,
mindmáig nem szült gyereket.
Az ember újságot járát, szakkönyveket búj,
próbálkozik ezzel-azzal, és minden sikerül,
megy minden, mint a karikacsapás:
hanem megéri-e eltölteni ezt a hosszú időt
anélkül, hogy tudná, hol a hiba,
te csaptál be valakit,
vagy tégedet csaptak-e be?

KANÁSZ JÓSKA

— Aznap éjjel, hogy a fiam született,
az országúton a csendőrök lelőtték egy partizánt.
Hosszú időbe telt, míg tisztáztam magam,
hogy semmi közöm az egészhez, én nem vagyok
belcekeverve,
az asszony sikoltozásától még
a lövéseket sem hallottam akkor éjszaka,
és másnap sem mentem a többiekkel
megnézni a teletet.
Aztán párttag lettem, és ott maradtam
a cselédházban, maradtam kanász,
ami voltam azelőtt —
amikor szült az asszony, mindig attól féltem,
megint lesz haddelhadd,
így jött össze valamennyi pénz.
Amikor etetni mentem délutánonként,
kannában vittem az ivóvizet,
hazafelé megraktam a kannát takarmánnyal
húsz éven át — ezt nem tudta senki sem.
Aztán rajtakaptak és kirúgtak,
hogy a lábam se érte a földet;
rúghattak: megnöttek a gyerekeim,

megvolt a pénzem, mehettem, ahová akartam.
Most utólag kérdezem: miért tették ezt,
mikor csak egyetlen kannányi takarmányról tudtak,
és az többet ér nekik, mint egy ember?

TÓTFALUSI, A GYÉKÉNYFONÓ

— Nekik melegük van, én meg fázom.
A szél kifújja belőlem az utolsó
garast is,
amikor a hátamra kötözöm a hatalmas
gyékényköteget.
Aztán alkudozni kell velük egy évig,
azt gondolják, én mindent
ingyen kapok:
hát a sás és a zsineg, hogy másról
ne is beszéljünk —
meg ki fizeli meg az én tudásomat?
Nekik elég, hogy vannak,
én meg szakadjak meg,
kocorásszak a fagyos szélben a havas
szántáson kiskabátban,
mert házhoz kívánják az árut:
hát igazság ez?

BAKA MISA

— Ej-haj, a kutyavackon,
ott hálni,
nincsenek az embernek igényei.
Ha fogós a munka, az ellátás
tűrhetőbb, a nyár folyamán
a gazdával eszel.
Van, aki téltre kidob,
van, aki, szerencsére, befogad;
sok szöszmötöléssel jár a tél,
rengeteg az unalom.
Tavasza mindig mehetnéked van,
de lebeszélnek: ugyan hová mégy?
Mégsem mondják a szemedbe:
nem azért etettünk a télen —
leragadsz egy évre, kettőre,
s hogy tovább mi lesz?
Kutyavacok — nincsenek az embernek
igényei.

JÓSKA KOMA

— Félvárosban meg Braziliában
szombatonként és vasárnaponként nagy
táncokat tartottak —
beletellett két nap is, mire
hazavergődtél onnan.
Aztán ebbe kapsz, abba kapsz,

tömöd bele a pénzt, az meg nem elég —
bérbe veszed a pap szállását,
évek telnek, mire rájössz:
istentelenül magas a bér.
Sok minden elsikkad kézen-közön,
most megfogadod: megemberelem magam;
viselten vásárolt gépekkel szökdösöl
éjszakánként
ki a faluból, be a faluba,
mert ki akarja a büntetést megfizetni?
Fizetetlenül is iszom a levét —
gyöngé ipar, kis részecsdés,
az egész elfér egy cigánybatyuban.
Hol vannak már azok az idők,
merre van Félváros vagy Brazília?

SZELLÁK ANDRÁS

— Én vagyok az, aki megvettem
a Hatvani bognár házát,
én vagyok az, aki a 86-osoknál
szolgáltam Szabadkán.
Én még emlékszem a tűzokokra,
fiatal koromból,
magam is öltem tűzokat,
amikor fiatal voltam.
Vagyunk itt még ketten vagy hárman
a környéken,
ugyanaz a korosztály,
az öregek mind elhullottak,
az isten tudja, mi vár ránk.
Nem, mi már nem viseltünk
hosszú hajat,
mi vagyunk az elsők,
akiket megnyírtak.

BURBACHNÉ

— Egyedül maradtam a gyerekekkel,
így igaz.
Ez meg késes bitang volt, fiatal,
de kellett nekem,
tudom, kellett nekem.
Csak tudnám most, mit talált
rajtam, de talált,
egészen addig, míg egy reggel
szembe nem fordult velem,
s így nem szólt: Elegendem van most már
tebelőled, ha akarod, hogy maradjak,
add a lányodat.
Én meg se szó, se beszéd, odaadtam,
nem volt szép lány, lehet,
hogy nem jár rosszul vele;
késő van már arra, hogy magammal törődjek.

MARIS

— Mindennap, vagy már amikor tehettem,
elmetem a faluba a hátsó dülőkön
téli-nyáron,
s beálltam a kocsmasarokba,
hogy láthassam őt, hogy iszik,
hogyan vitatkozik.
Lehet, hogy rossz hírem lett emiatt,
pedig
csak miatta túrtam, hogy a sok részeg
kellemetlenkedjen nekem.
Aztán meg jött ez a disznó, elkapott,
végigvonszolt a falun, miközben vetkőztetett,
hogy mit csinált velem, nem ide tartozik,
két évet kapott érte, úgy hiszem.
De énbennem megölte az életet,
emberek előtt szégyen mutatkoznom,
kint lakom a tanyán, elvágva mindenkitől,
nem akarok tudni semmiről.

PECSENKA JÁNOS

— Három földbe vájt cigányputri
volt ez a falu, meg egy bolt,
amikor mi Moholról idejöttünk.
A zsidó Jóskától kaptunk kölcsönt,
aki a boltot tartotta,
hogy a házunkat fölépíthessük,
és már jöttek is utánunk tízesével
a többiek, falusi szegénység mind,
házatlan zsellér, béres.
A Schaffer nagyságos úrnál volt
nyáron a rendes munkánk,
télire maradt Verbászon a cukorgyár;
az istenit az időnek, hogy eljár,
és akaratlanul is baktert csinál az emberből.

NYERGES BÁCSI

— Én nem tudom, hogy volt,
elég az hozzá,
hogy a nép egy szóra megtett direktornak,
pedig tudhatták: írni-olvasni nem tudok.
És aztán ha jött az inspekció,
én kiszöktem előlük felsőpreni
az udvart —
alkudozzanak helyettem a cifra hivatalnokaik.
Úgy ismertem a határt, mint a tenyeremet;
tudtam fejből: mikor, mennyit, miből, miért
és hova.
Ha odabenn szorult a hurok, hát kiszóltak értem,

és én vigyázállásban felmondtam, amit tudok.
De baj lett, hogy kiosztottam a saját fejem után
a lisztet meg a füstölt húst meg a babot —
ott álltam az üres magtárban üres kézzel,
de nem akartam, hogy éhezzenek.
Ezzel el is múlt minden,
már hajnalban itt guggolok a kerítés tövében,
várom, hogy nyisson a kocsmá,
hátha ma kapok egy kis hitelt.

DEREZSAK A VII. B-BŐL

— Miért is adott engem iskolába
az apám,
mikor érdeklődésem nem terjed túl a
lovakon, jó szánkóúton, a föld nedvein.
De meglehet, hogy azért vett
kis házat a szülének ebben a nagy faluban,
hogy legyen majd honnan iskolába járnom,
ahol mást sem hallok: paraszt, paraszt.
Mert velem egy osztályba akik járnak,
azoknak az apja vagy suszter, vagy
mit tudom én micsoda,
a szülénél meg a mestergerendára akasztva
lóg le a pár csizma, amit a tata viselt,
amikor még megvolt.
Üres estéken haza szeretnék menni,
hogy éjszakára én vessek a lovaknak, mint a
félévi szünetben,
hogy megnyalassam a tenyeremet a kisborjúval,
és utána a szomszédokkal malmozzak.

ZAJÁC ELEK

— Engem a faluban úgyszólván mindenki
névről ismer, ott benn Topolyán,
akinek köze van a földhöz, vagy a kirándulók.
Tudják, hogy hol van a Zajácék dülője,
ha én magam alig is fordulok meg
ott benn.
Én a kötelezettségeimnek időben eleget teszek,
mert azt akarom, hagyjanak engem
élni;
az ablakomból a templomtorony egy távoli
jegenyefa csak,
és az a nagy városi fényesség éjszaka
nem látszik innen többnek a tejútnál.
Télen benn ülök a vackomban,
nyáron meg bámulja csak, aki akarja,
hogyan dolgozom;
mindennek van eleje és vége,
minden ott forog felettem a magasban.

HOMONNAI, A BANDAGAZDA

— Esőben és sárban,
és egyáltalán, ha az idő megengedi,
bemegyek veszekedni az irodára,
hogy nagyobb legyen a részesedésem.
Az az én dolgom, hogy a bandát egybetartsam,
akinek nem tetszik,
az már hétfőn akár ne is jöjjön,
úgy ismerem én őket, akár a tenyeremet,
nem mondhatják rám, hogy valakit is becsaptam.
Más volt az, amikor én is
kinn dolgoztam még velük,
akkor a körmükre kellett nézmem,
de így csak lemérem, hogy mennyit végeztek.
A nagyobb részesedést csak azért kérem,
hogy a félmunkának is gazdája legyen:
megcsináltatom velük, ha kell, százszor
ugyanazt —
ha rajtam múlna, az egész társaságot
még ma lánynapszámba tenném.

ZANTALEK, A DARÁLÓS

— Nem tudom, hogyan is kaphattam
rá a mérgekre.
Lehet, hogy a rengeteg egér
és patkány az oka,
melyek lyukaikkal behálózzák a házat,
és minden termény a padlásról
elcsorog a falakba.
S aztán amerre megfordultam,
mindenütt hagytam mérget, vagy csak elszórtam,
baromfi, aprójószág lett a specialitásom,
míg rá nem jöttek,
merre garázdálkodok.
Most ha valami vész van, nem
mehetek végig a falun,
mert utamban sorra kinyílnak a kapuk,
és az elhullott jószágot elébem lökik:
a tied!,
alighanem boszorkánynak tartanak.

KASZÁSEK SZOMSZÉDJA

— Hogy a hecedra asszony megverte
szemmel, fel sem kelt többé,
rák-seb nőtt a száján a szomszédnak,
és a hidegleléssel küszködött.
Amikor aztán a házunk égni kezdett,
szaladtam oda, ha jönne segíteni,
de én még nem láttam olyat, amit ott:
valami az ágytól a mennyezetig hajigálta,
ahogy a tűz lángja besütött az ablakon,
úgy, ahogy feküdt ott, felöltözve talpig —,

mert nem akarom — mondta —, ha meghalok,
hogy vén kurvák káromjanak körülöttem,
megmossanak, öltöztessenek.

SZEMŰ ASZTALOS

— Hát csak így műhely nélkül
a szabad ég alatt
ács-, bognár- és mindenféle asztalos-
munkát végzünk napszámba a szomszédal,
egyszóval, ha fáról van szó,
oda kizárólag csak minket hívjanak.
De a nagyságos asszonynál tavaly nyáron,
hogy az ablakait már jócskán
kifeszegette az idő,
alaposan rágtuk az öklünket,
nem is tudom, az éhségtől-e vagy a röhögéstől.
Mert a nagyságos asszony különb
egymaga, mint három boszorkány,
a háza rohadó könyvekkel van tele,
s a polcokon még
csirkék is alszanak.
A nagyságos asszony számon tartja
minden őst,
én meg nem tudom, ki volt a dédöregapám,
az öregre is csak halványan emlékszem:
nesze nektek az én családfám.
Amikor a munkát helyre raktuk,
még haladékot kért a fizetéssel;
az istenbe is, hát szálljon le már a családfáról —
szólt oda a szomszéd elmenőben.

REBBE, A MÉSZÁROS

— Úgy hiszem, jó néhány járőföldnyi körzetben
én vagyok az egyetlen volt SS-katona.
Tudom, mert láttam, hogy Tobruknál
a sivatag akkora,
hogy hegyek állnak ott homokból,
és hozzája képest semmi a tenger.
De hát belekeveredtem az átkozott gépfegyvertűzbe,
majdnem ott hagytam mindkét lábamat
meg a fogam,
most nem tudnám megmondani, mért
hagytak fel ott akkor a tüzeléssel,
csak néha kiáltozok hangosan álmomban:
So, so, Kamerad! —,
fogalmam sincs, ki húzott ki belőle,
mint ahogy ennek a borjúnak sincs róla
tisza képe,
hogy mi vár rá most a kezem közt.

BEKES MATYI

— Nem volt könnyű dolog
megszerezni azt a kis nyugdíjat,
főleg, ha az ember

csak a száját tátotta naphosszat,
mert kívül esett az életem.
De az élet
ott megy el a szemed előtt,
néha meginvitál egy pálinkára,
néha az önkívületig leiszod magad;
ám abban az egyben biztos lehetsz,
hogy aki ma így beszél, az holnap
amúgy fog beszélni:
hosszú idő kellett, míg ezt megtanultam.
Nyáron a temetőben lakom,
ott legalább nem háborgat senki,
s ha bejönnek az esős idők,
nézek csak fedél után.
A nyugdíjam elsején megjön
poste restante,
a kisasszony megnyalja az ujját,
mikor leszámolja —
lehet, hogy sajnálja tőlem ezt a keveset,
amit senki se sajnál:
se az isten, se az állam, se az emberek.